

„SANSZ - ESÉLYEGYENLŐSÉGI KÍSÉRLETI PROGRAM BARANYA MEGYÉBEN” CÍMŰ

TÁMOP – 5.5.1/A-10/1-2010-0011 SZÁMÚ PÁLYÁZAT

Módszertani fejlesztés és adaptáció

Szöllősi Gábor:

A munka jövőjének EU-s modellje, a „flexicurity” szociálpolitikai szempontú bemutatása

A jelen írás a foglalkoztatási programokban részt vevő szakemberek számára kíván áttekintést nyújtani egy olyan szakpolitikai irányzatról, mely egyszerre befolyásolja a foglalkoztatásra, valamint a szociális biztonságra irányuló programokat. Ez az irányzat a flexicurity, a „rugalmas biztonság”, mely egyszerre célozza a munka rugalmasságának, illetve ezzel egyidejűleg a munka biztonságának növelését.

A tanulmány a fentiekre tekintettel ismerteti a flexicurity (rugalmas biztonság) politikáját, mely az Európai Unió és a tagállamok szintjén jelenleg a munkaerőpiaci politikák domináns irányának tekinthető. A tanulmány áttekinti, és összeveti a flexicurity elveivel az aktivációs politikák különböző típusait, a hátrányos helyzetű munkavállalói csoportok foglalkoztatását célzó törekvéseket, valamint a szociálpolitika és a munka közötti viszony változásait

A flexibilitás iránti igény, illetve annak hatásai az európai munkaerőpiacon

Európa gazdaságát az utóbbi pár évtizedben fokozott kihívások érték, melyekhez csak mérsékelten sikerült adaptálódni, így végső soron romlott az európai országok gazdasági pozíciója a világ több más régiójához képest. Ezekre a kihívásokra részben a piaci szereplők maguk reagáltak, másrészt különböző szakpolitikai válaszok fogalmazódtak meg az Európai Unió illetve a tagállamok részéről.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A piac szereplői egy – a közgazdaságtani elmélet által feltételezett – ideális piacon szabadon reagálnak a környezet hatásaira. A munkaerőpiac azonban olyan különleges piac, amelyet a munkát körülvevő szabályok korlátoznak. Európa országaiban a tizenkilencszázad során kialakult a bér munkának az a jogilag szabályozott rendje, amely többlet védelmet biztosított a gyengébb pozícióban lévő fél (a munkások) részére, illetve amely szabályozott csatornát biztosított az ellenérdekelt felek közötti konfliktusok rendezésére (a munkabéka megteremtésére).

A munkának ez a szabályozása jelentette az egyik kulcsfontosságú tényezőt az ipari társadalom kialakulásához: a bér munkát végzők társadalmi státuszának alakításához, a társadalom alapvető intézményeinek (például a munka- és szabadidőnek) a formálásához, különösen pedig a szociális védelem intézményeinek létrehozásához.

A munka szabályozása az európai társadalmak számára nem csupán technikai kérdés, hanem erős kulturális beágyazottsággal is bír; része a társadalmi szerződésnek, vagy – másképp fogalmazva – az európai szociális modellnek. Kétségtelen azonban, hogy a munkát körülvevő szabályok korlátozzák a piaci szereplők cselekvési lehetőségét, elvégre éppen azért jöttek létre, hogy bizonyos – társadalmilag hátrányosnak tartott – cselekvéseket megakadályozzanak. Mivel a második világháború utáni Európát a munkaviszony és a kollektív megegyezéseknek a szigorú szabályozása jellemezte, határozott ellentét feszült a munkáltatók által követelt flexibilizáció és a szakszervezetek által védett munkaerőpiaci szabályozás között.

A megváltozott gazdasági környezetben a munkaerőpiac létező szabályozása a kritika pergőtüzébe került. A munkaerőpiac szabályozása versus flexibilitás előnyei és hátrányai fokozott vitát váltottak ki. Míg egyes álláspontok szerint a szabályozás lazítása a foglalkoztatás növeléséhez vezet, mások szerint (pl. Esping-Andersen) nem bizonyítható ez a hatás.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A kritika egyik vonala szerint a munkaerőpiac az adott feltételek között nem kellően rugalmas, nem igazodik a korábbinál dinamikusabb természetű munkaerő-kereslet igényeihez. A munkát védő szabályok olyannyira nehezítik a reagálást, hogy az gátjává válik nemcsak a gazdaság alkalmazkodásának, hanem azon belül foglalkoztatás átstrukturálásának is. Így a munkaviszony klasszikus védelmi megoldásai éppen hogy akadályozzák a foglalkoztatás szintjének növelését, sőt megőrzését. A kritika másik vonala pedig azt hangsúlyozta, hogy a hagyományos szociális védelmi programok nem adekvátak a megváltozott körülmények között. A hagyományos megoldások a standardnak tekintett foglalkoztatási formán alapultak: a munkavállalók többsége férfi volt, határozatlan idejű munkaszerződéssel rendelkezett, teljes munkaidőben dolgozott, és folyamatos karrierutat járt be aktív évei során. Időközben azonban a foglalkoztatás szerkezete megváltozott, a standard munkaviszonyban dolgozók aránya csökkent, és a munkaerő egyre nagyobb hányada vállalt munkát az ettől valamilyen szempontból eltérő foglalkoztatási formákban (nem említve most azokat a kihívásokat, melyek a demográfiai változásokból fakadnak). A foglalkoztatás megváltozott jellege megnehezíti a – standard munkára épült – szociális védelmi rendszer finanszírozását, ugyanakkor pedig nem nyújt megfelelő szintű védelmet a standard munkaviszonyon kívüli formákban dolgozóknak.

Ily módon feszültség alakult ki a munkaerőpiac nagyobb rugalmassága iránti igény, illetve a munkásoknak és hozzátartozóiknak biztosítandó adekvát védelem igénye között. Ezt a konfliktust „nulla végösszegű játszmaként” felfogva, a szakirodalom jelentős része azt hangsúlyozta, hogy szükségszerűen csereviszony áll fenn a rugalmasság és a biztonság között. Feltételezték, hogy a munkaerőpiac rugalmassá tétele jótékony hatást gyakorol a munkahelyek számának növelésére, ezzel ellentétben viszont csökken a szociális biztonság szintje. Másként fogalmazva: csak a több flexibilitás és kevesebb biztonság, vagy a kisebb flexibilitás és nagyobb biztonság között lehet választani.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Túl a rugalmasság-biztonság csereviszonyon, a standardnak tekintett munkaviszonyt más kihívások is érték. Az ipari munkahelyek számának csökkenése, a szakismeret felértékelődése, végül pedig az életstílusok pluralizációja meggyengítette a „standard munkaszerződés” szerepét. Elterjedtek a munkaerőpiaci részvétel atipikus formái, amely trend ugyan javította a vállalkozások rugalmasságát, ám sokak számára gyengítette a foglalkoztatás illetve a jövedelem biztonságát. Létrejött egy olyan szegmentált munkaerőpiac, melyben egymás mellett létezik a standard munkaszerződésen alapuló, magas szintű biztonsággal jellemezhető szektor, és egy kevesebb biztonságot nyújtó marginális szektor.

A flexicurity keletkezése és elterjedése.

A flexicurity eszméjének létrejöttét két európai országra, Dániára és/vagy Hollandiára szokás visszavezetni. Minkét országban olyan közpolitikai programokat vezettek be az 1990-es évek során, melyeket egyszerre jellemzett a foglalkoztatás rugalmasságának növelése, illetve a biztonsági garanciák növelése.

Magát a flexicurity kifejezést először Hans Adriaansen holland szociológus használta az 1990-es évek közepén. Adriaansen úgy definiálta a flexicurity-t, mint elmozdulást a munkaviszony biztonságától a foglalkoztatás biztonsága felé, és javasolta, hogy a munkaviszony biztonságának hanyatlásának ellentételezéseként erősítsék a foglalkoztatási lehetőségeket és a szociális biztonság rendszerét.

Az új kifejezés gyorsan terjedt Európa országaiban, illetve az Európai Unió programjaiban.

A flexicurity, a „rugalmas biztonság” az Európai Unió egyik legfontosabb foglalkoztatáspolitikai és egyben szociálpolitikai irányzatává vált. Ezt a folyamatot az Unió ezzel kapcsolatos dokumentumain keresztül lehet nyomon követni.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Elsőként említendő a 2000-ben elfogadott Lisszaboni Stratégia (Közös akció a növekedésért és a foglalkoztatásért: a közösség lisszaboni programja[COM(2005). Ez az átfogó reformprogram célul tűzte ki, hogy Európa 2010-re a világ legdinamikusabban fejlődő tudásalapú gazdaságává váljon, amely képes biztosítani a fenntartható fejlődést, több és jobb munkahely létrehozását, valamint az erősebb társadalmi kohézió megteremtésére. Az alapkvető célt olyan részcélok szolgálták, mint a tudásalapú gazdaságba és társadalomba történő átmenet előkészítése; az európai szociális modell korszerűsítése; befektetés az emberekbe; a társadalmi kirekesztettség elleni küzdelem; továbbá az egészséges gazdasági, valamint a kedvező növekedési kilátások fenntartása megfelelő makrogazdaság-politikai kombináció alkalmazásával. Noha a Lisszaboni Stratégia még nem fogalmazza meg a flexicurity politikáját, a foglalkoztatáspolitikai és a szociálpolitikai prioritások egymás mellé helyezése, sőt kiegyensúlyozása megteremtették azt a környezetet, melyen belül a flexicurity eszméje európai szintű törekvéssé emelkedhetett.

A Lisszaboni Stratégia megvalósítását kísérő ellentmondások vezettek a Wim Kok vezette bizottság munkájához, illetve 2004-ben megfogalmazott jelentéséhez, mely a stratégia jelentős mértékű átalakítását javasolta. A jelentés nyomán új dokumentum született a módosított lisszaboni programról. (Együttműködés a növekedésért és az állásokért: a lisszaboni stratégia új kezdete. [COM(2005) 24). A program fő céljai között immár megjelent a flexibilitás növelésének, illetve a flexibilitás és a biztonság közötti egyensúly megőrzésének követelménye:

- Több embert vonzani a munkaerőpiacra és modernizálni a szociális védelmi rendszert.
- A tagállamoknak meg kell reformálniuk szociális védelmi rendszerüket annak érdekében, hogy jobb egyensúly jöjjön létre a biztonság és a flexibilitás között.
- Javítani a munkaerő és az üzleti szektor alkalmazkodóképességét, növelni a munkaerőpiaci flexibilitását

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A jelentés megállapítása szerint a munkaviszonyok szigorú és rugalmatlan szabályozásának léte a duális munkaerőpiac létrejöttéhez vezet. Ezen a duális, szegmentált munkaerőpiacon egyrészt jelen vannak a „klasszikus” munkaviszonyban foglalkoztatottak, akik magas szintű munkajogi védelmet élveznek (insiders) és az ezen kívül rekedt, rosszabb minőségű, „ingatag” jogviszonyokban foglalkoztatottak, valamint a munkanélküliek (outsiders). A jelentés a munkaviszony szabályozásának rugalmassá tételével egyidejűleg javasolja a biztonság új formáinak a megteremtését.

Az új helyzetben a következőket kell biztosítani a különböző formában munkát végzők számára: tisztességes bérezés, az egész életen át tartó tanulás lehetősége, megfelelő munkakörülmények, védelem a diszkriminációval és a jogviszony jogellenes megszüntetésével szemben, támogatás az állás elvesztésekor, illetve a szerzett szociális jogok „hordozhatósága”.

A rugalmasság és biztonság összeegyeztetésének politikája ezt követően már flexicurity néven is az Unió szakpolitikai törekvésévé vált. Kulcsfontosságú dokumentuma ennek „A flexicurity közös elvei felé: több és jobb állást a flexibilitáson és a biztonságon keresztül” (Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions of 27 June 2007, entitled „Towards Common Principles of Flexicurity: More and better jobs through flexibility and security” [COM(2007) 359]. Az ebben fellelhető definíció szerint „a flexicurity olyan átfogó megközelítése a munkaerőpiacnak mely kombinálja a szerződések rugalmasságát, a foglalkoztatás biztonságát és az átmeneti periódusok menedzselését.”

A flexicurity általános elvei a következők szerint foglalhatók össze:

- az EU növekedés és foglalkoztatás stratégiájának alkalmazása, az európai szociális modell megerősítése,
- a jogok és kötelezettségek kiegyensúlyozása
- a flexicurity elveinek a tagállamok körülményeihez alkalmazása
- a munkaerőpiacon kívül lévők és a teljes munkaidőben foglalkoztatottak közötti megosztottság mérséklése

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

- a belső és külső flexicurity fejlesztése
- a nemek közötti egyenlőség és egyenlő esélyek biztosítása
- bizalom növelése a szociális partnerek, a hatóságok és más érintettek között
- a flexicurity politikájával járó költségek méltányos megosztása

Noha mindegyik elvnek komoly szerepe van, kiemelendő a munkaerőpiacon kívül lévők és a teljes munkaidőben foglalkoztatottak közötti megosztás mérséklésének kérdése. Az Unió flexicurity-törekvéseinek egyik központi eleme ugyanis éppen annak a különbségnek a mérséklése, mely a „bent lévők” (insiders) és a „kívül lévők” (outsiders) védelmi szintje között fennáll.

A flexicurity megvalósítása több szakpolitika összehangolását igényli. Az Unió álláspontja szerint a flexicurity az alábbi négy szakpolitikai összetevő egyensúlya révén valósulhat meg:

- rugalmas és megbízható szerződéses viszonyok
- átfogó élethossziglani tanulási stratégiák
- hatékony aktív munkaerőpiaci politikák
- modern társadalombiztonsági rendszerek

A megvalósítást szolgáló eszközök főbb típusait (de semmiképpen nem a lehetséges megoldások összességét) jelöli a flexicurity „négy ösvénye”, melyek a következők:

- A szegmentált szerződéses viszonyok megfelelő kezelése
- A munkahelyen belüli flexicurity fejlesztése és az átmenet biztonságának javítása
- A munkaerő-állomány készségeiben és lehetőségeiben mutatkozó szakadékok mérséklése
- A lehetőségek gyarapítása a támogatásokat igénybe vevők és az informálisan alkalmazott munkások számára

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A flexicurity ugyan az Unió szakpolitikai céljaként fogalmazódik meg, megvalósítása azonban a tagállamok autonómiájára tartozik. Mint azt Vukovich részletesen ismerteti, az Európai Bizottság által felkért munkacsoport megvizsgálta a tagországok előtt a

foglalkoztatás tekintetében mutatkozó kihívásokat, és ajánlásokat tett a flexicurity meghonosítását elősegítő megoldásokra, ú. n. flexicurity útvonalakra. Magyarország esetében a következő flexicurity-megoldások emelhetők ki:

- a vállalkozásokon belüli rugalmasság fokozása: 1). szabadabb lehetőség biztosítása munkaidőt, mozgóbért és képzettségi követelményeket szabályozó a kollektív szerződések tartalmát illetően; 2). a nők munkavállalásának elősegítése rugalmas munkaidő, részmunkaidő, egyenlő bánásmód, a férfiakéval egyenlő bérek, a család és a munka összeegyeztetése, gyermekintézmények biztosításával
- a munkaerőpiacra történő belépést alacsonyabb közterhekkel és nagyobb rugalmassággal kell elsegíteni, a biztonságot pedig az után kell felépíteni,
- az informális foglalkoztatásnak a formális foglalkoztatás irányába terelése, úgy, hogy közben a rugalmasságban rejlő előnyök ne vesszenek el,
- az ideiglenes munkaerőt biztosító ügynökségek alapításának szabályozása úgy, hogy ez a munkavállalási forma hidat képezzen a formális és az informális gazdaság között, miközben tisztességes jövedelmet és munkakörülményeket nyújt az így foglalkoztatottaknak,
- a foglalkoztatás közterheinek csökkentése, a munkaügyi ellenőrzés hatékonyabbá tétele,

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

- az idősebb munkavállalók számára a részleges nyugdíj és a részleges foglalkoztatás lehetőségének biztosítása, a nyugdíjasok számára pedig – tisztességes nyugdíj mellett – a részleges foglalkoztatás lehetőségének biztosítása,
- az idősebb munkavállalók bevonása a szakmai képzésbe, pl. kisvállalkozásoknál történő szakképzési gyakorlat vezetésével,
- a munkaerőpiaci politikák aktív eszközeinek előtérbe helyezése a passzív eszközökkel szemben; különösen a szakképzésnek a munkaerőpiaci igényekhez igazításával, illetve a foglalkoztatási szolgálatok tevékenységének és működésének modernizálásával, javításával,
- a modern kommunikációs eszközök igénybevétele a foglalkoztatási lehetőségekről szóló információknak a fiatalok széles köréhez történő eljuttatása érdekében,
- az élethosszig tartó tanulás rendszerszerűvé tétele,
- a képzésnek és a szakképzésnek a munkaerőpiaci igényekhez igazítása,
- az élethosszig tartó tanulás lehetőségeinek bővítése azáltal, hogy a kollektív szerződések nem csak a munkahely és a keresetek biztonságára fókuszálnak, hanem a képzés és továbbképzés szabályait is tartalmazzák,
- könnyen hozzáférhető lehetőségek biztosítása vállalkezési ismeretek megszerzésére, mind a fiatalok, mind az idősebbek számára,
- az idősebb munkavállalók számára a könnyebb munkára történő váltás lehetőségeinek bővítése, annak érdekében, hogy elkerüljék a munkaerőpiacról való idő előtti kivonulást,
- az élőmunka közterheinek csökkentése,

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

- a társadalombiztosítási járulék fizetésének rugalmassá tétele, a rendszertelen befizetések lehetővé tétele, tekintettel arra, hogy a szabadúszók, illetve az önfoglalkoztatók jelentős részének a jövedelmei sem időben sem összegben nem rendszeresek; rugalmasság hiányában ők gyakrabban sodródnak a szürke–fekete zónába,
- a munkakeresési járadék emelése a munkanélküliség első időszakában annak érdekében, hogy a munkakeresés hatékonyabb legyen; egyidejűleg a munkakeresés monitorozásának erősítése, illetve a munkakeresés intézményes támogatásának hatékonyabbá tétele,
- a jóléti juttatások munkaerőpiacra kerülést szolgáló erőfeszítésekhez kötése, egyidejűleg az aktív munkaerőpiaci eszközök erősítése a munkaerőpiaci integráció tényleges elősegítése érdekében,
- a társadalmi párbeszéd erősítése és hatékonyságának fokozása.

A flexicurity egyik döntő aspektusa az, hogy az állam a munka mely formáját (vagy formáit) részesíti védelemben, és ez a szabályozás milyen mértékig szolgálja a flexibilitást, illetőleg a biztonságot. Mint Gyulavári írja, a munkaviszonyon kívüli, önfoglalkoztatásnak mégsem minősíthető (egyéb) foglalkoztatási jogviszonyok esetében váltott ki komoly vitákat a rugalmasság versus biztonság kérdése. Ezek a jogviszonyok a munkaerő-piaci rugalmasság fontos forrásai; ugyanakkor az érintett személyek munkajogi védelme meglehetősen bizonytalan és rendezetlen. Ezért az utóbbi évtized uniós dokumentumai egyre markánsabban vetik fel a (standard) munkaviszony és az attól különböző (egyéb) foglalkoztatási jogviszonyok közötti, szabályozásbeli szakadék csökkentését, illetve egy minimális munkajogi katalógus megteremtésének a gondolatát. (Gyulavári, 2009.)

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Ezt a szakpolitikai prioritást fogalmazza meg az Európai Bizottság „Zöld könyv: A munkajog modernizációja a 21 század kihívásainak való megfelelés érdekében” című. 2006-ban kiadott dokumentuma. A dokumentum célja, hogy elősegítse a a flexicurity munkaerőpiaci politikájának megfelelő jogi szabályozást, mely enyhíti a munkakviszonyt védő szabályokat, ugyanakkor haladást jelent a flexibilis munkaformák keretében dolgozók foglalkoztatása és szociális biztonsága terén, ide értve a határozott idejű munkaviszonyt, a részmunkaidős foglalkoztatást, a kölcsönzött munkaerőt, az önfoglalkoztatottakat, illetve a munkaerőpiacon kívül levőket is.

A flexicurity fogalma, illetve összetevői

A flexicuritynek nincs egységes definíciója. Mint arra Tangian rámutat, a kifejezéssel olykor a közpolitika egyik típusát, máskor a munkaerőpiac meghatározott állapotát jelölik. (Tangian 2007.) Az első esetben különböző normatív törekvések húzódnak meg a kifejezés mögött; olyan mérce viszont nincs, mely révén eldönthető lenne, hogy melyik szakpolitikai törekvés felel meg a flexicurity „ideáltipikus” formájának. A második esetben különböző országok munkaerőpiacának és szociális védelmi rendszerének különböző kombinációjáról van szó, melyek esetében ugyancsak nehéz lenne az „igazi” flexicurity megoldásról beszélni.

Tangian meghatározása szerint a flexicurity az atipikus módon foglalkoztatott emberek foglalkoztatása és biztonsága, más szóval azoké, akik általában nem rendelkeznek határozatan tartamú teljes mukaidejű munkakviszonnyal.

Eamets and Paas (2007) úgy határozzák meg a flexicurity-t mint a munkaerőpiaci mobilitás növekedését (ide értve a funkcionális és foglalkozási mobilitást, a földrajzi mobilitást, és a rugalmas munkaidőt); annak lehetőségével, hogy új állást lehessen szerezni, és ne kelljen lényeges veszteséget elszenvedni a jövedelem terén.

A szakirodalomban leggyakrabban Wilthagen és Tros (2004.) megfogalmazása alapján definiálják a flexicurity fogalmát:

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A flexicurity olyan politikai stratégia, mely szinkron és határozott módon törekszik egyrészt a munkaerőpiac, a munkaszervezetek és a munkaviszonyok rugalmasságának növelésére, másrészt a biztonság – a foglalkoztatási és a szociális biztonság – erősítésére, különösen a hátrányos helyzetű csoportok esetében, legyenek akár a munkaerőpiacon belül, akár azon kívül.

A fenti definíció a flexicurity holland felfogására, illetve gyakorlatára utal. A flexicurity másik mintaországában, Dániában a flexicurity lényegének az elbocsátás elleni alacsony szintű védelmet és a magas színvonalú munkanélküli ellátást tekintik. (Madsen, 2006).

A flexicurity konkrét definíciói eltérhetnek attól függően, hogy szerzőjük a flexibilizáció milyen lépéseit, a dereguláció milyen ütemezését, illetve a szociális védelem milyen konkrét megoldásait tartja szükségesnek. Tekintettel kell lenni arra is, hogy a flexicurity konkrét jelentése, illetve elemeinek kombinációja nem annyira a tudományos nézőpontokon múlik, hanem sokkal inkább a kormányzat, a munkáltatók, a szakszervezetek és más hasonló szervezetek közötti alkuk kimenetelén.

A definíciónál tartalmibb kérdés annak vizsgálata, hogy a flexicurity a különböző normatív elvárások szerint, illetve az egyes államok gyakorlatában milyen faktorokat foglal magában. A terület legtöbbet idézett szerzői, Wilthagen és Tros (2004.), a flexicurity-t a rugalmasság és a biztonság olyan kombinációjának írják le, melyen belül mind a rugalmasságnak, mind a biztonságának több eleme létezik. Konkrét szakpolitika, illetve konkrét rendszer ezeknek az elemeknek a számbavétele alapján történhet.

A rugalmasság négy eleme a következő:

- külső-numerikus biztonság: a munkások felvételének és elbocsátásának könnyűsége, továbbá a munkaszerződés rugalmas formáinak alkalmazása
- belső-numerikus rugalmasság: a vállalkozások képessége arra, hogy alkalmazkodjanak a piac fluktuációjához (pl. túlmunkával, rugalmas munkaidővel, részmunkaidővel, időszakos munkával, alkalmi munkával, illetve alvállalkozó bevonásával)

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

- funkcionális rugalmasság: a vállalkozások k.pessége arra, hogy alakítsák és fejlesszük munkavállalók képességeit, hogy illeszkedjenek a változó munkafeladatok igényeihez
- díjazás rugalmassága: lehetőség arra, hogy változó bért alkalmazzanak a teljesítményre illetve az eredményre alapozva.

A biztonság négy eleme pedig az alábbiakat foglalja magában::

- az állás biztonsága: annak bizonyossága, hogy lehetőség van adott állás megőrzésére (ugyanannál a munkáltatónál)
- a foglalkoztatás biztonsága: annak bizonyossága, hogy fizetett munkában lehet maradni (de nem feltétlenül ugyanabban a munkakörben vagy ugyanannál a munkáltatónál)
- jövedelem biztonsága: annak bizonyossága, hogy megfelelő és stabil szintű jövedelemhez lehet jutni, ha a fizetett munka megszakad vagy véget ér
- kombinációs biztonság: lehetőség a munka és más (különösen családi) kötelezettségek kombinálására

A széles körben elterjedt felfogás szerint a flexicurity nemcsak egyféleképpen, hanem több, jól azonosítható módon valósítható meg. Ezek a megoldási módok, „ösvények” – a szakpolitikai döntések és az érintettek közötti alkuk eredményeképp - a konkrét ország viszonyaihoz, így például a gazdaság és a munkaerőpiac állapotához, a munkajogi szabályozás hagyományaihoz, a szociális védelem rendszerének jellemzőihez igazodhatnak.

Az Európai Bizottság által kiküldött szakértői csoport (European Expert Group on Flexicurity (2007.) azonosította a flexicurity-politikák előtti kihívásokat, valamint a flexicurity megvalósításának módozatait. A szakértői csoport a flexicurity fontosabb útjaként a következőket emelte ki:

- a munkavégzésre irányuló szerződések szegmentáltságának kezelése
- a munkahelyen belüli rugalmasság növelése, továbbá biztonság nyújtása a munkahelyek közötti átmenethez

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

- a munkaerő-állománykésztségeiben és lehetőségeiben mutatkozó szakadékok mérséklése
- megfelelő lehetőség biztosítása a segélyt igénybevevők, valamint az informálisan alkalmazott munkások számára

A flexicurity mérése

Komoly szakpolitikai törekvés nem létezhet olyan apparátus nélkül, melynek segítségével azonosítani lehet a törekvések tárgyául szolgáló jelenség állapotát, illetve a szakpolitikai döntések hatásait. Mivel a flexicurity a munkaerőpiac rugalmasságának és a szociális biztonságnak az összeegyeztetését jelenti, a flexicurity mérésére szánt megoldások mindegyike a rugalmasság, illetve a biztonság különböző elemeit foglalja össze egy indexben.

Tangian (Tangian, 2004) például a következő adatok alapján állította fel indexét:

- a munkaviszonyt védő jogszabályok szigorúságának mértéke
- kvalitatív adatok a társadalombiztosítási juttatásokról (mint pl. a munkanélküliség elleni biztosítás, illetve a társadalombiztosítási nyugdíj)
- a foglalkoztatási típusok dinamikéjére vonatkozó adatok (mint pl. a tartós, ideiglenes, egész munkaidős, részmunkaidős, illetve önfoglalkoztató státuszok)

Fejlett és részletes mérési eszközt dolgozott ki egy, az Európai Bizottság megbízása alapján eljáró kutatócsoport. (Manca et al. 2010.)

A kutatócsoport a flexicurity-nek az Európai Bizottság által felsorolt négy összetevőjét tekintette kiindulási pontnak:

- Élethosszig tartó tanulás (Lifelong Learning, LLL): olyan átfogó, egész életen át tartó tartó stratégiák, melyek biztosítják a munkások, különösen pedig a leginkább veszélyeztetett munkások folyamatos alkalmazkodását és alkalmazhatóságát.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

- Aktív munkaerőpiaci politika (Active Labour Market Policies, ALMP): olyan politikák, melyek segítséget nyújtanak az embereknek a rapid változások során, mérséklik a munkanélküliség terheit, és megkönnyítik az új alkalmazásba történő átmenetet.
- Modern társadalombiztonsági rendszer (Modern Social Security Systems, MSS): amely adekvát jövedelemtámogatást biztosít, bátorítja a munkavállalást és megkönnyíti a munkaerőpiaci mobilitást. Ebbe beleértendő a szociális védelem ellátásainak széles köre, melyek segítséget nyújtanak a munka és a családi kötelezettségek kombinálásához
- Rugalmas és kiszámítható szerződéses viszonyok (Flexible and Reliable Contractual Arrangements, FCA): mind a munkáltató, mind a munkavállaló szempontjából, illetve mind a „bent lévők”, illetve a „kívül lévők” szempontjából, modern munkajog, kollektív megállapodások, illetve a munka szervezete révén.

A kutatócsoport ezeket a fő összetevőket felhasználva dolgozta ki a flexicurity állapotát mérő indexet. A jelen írás keretében mellőzöm a technikai részletek ismertetését, viszont bemutatom az index alkalmazása során keletkezett eredményeket.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Az 5. táblázat az élethosszig tartó tanulás színvonalát fejezi ki, sorrendbe állítva az egyes országokat. Mint látható, Magyarország a 16. helyet foglalja el.

Table 5 - Country ranking of the LLL composite Indicator.

Rank	Country	LLL CI 2005
1	SE	808
2	DK	801
3	LU	703
4	FR	692
5	NL	621
6	CZ	551
7	BE	539
8	AT	488
9	UK	472
10	MT	429
11	DE	405
12	SK	382
13	ES	356
14	CY	317
15	EE	296
16	HU	282
17	PT	228
18	PL	175
19	LT	131
20	RO	113
21	LV	74
22	BG	69
23	EL	37

A 8. táblázat az aktív munkaerőpiaci politikákat méri, illetve rangsorolja. Magyarország két évben a 19. helyet, egy évben a 16. helyet foglalta el.

Table 8 - 2005-2007 ALMP composite indicator

Rank	Country	Score 2005	Rank	Country	Score 2006	Rank	Country	Score 2007
1	LU	414.57	1	LU	390.80	1	LU	468.18
2	SE	347.52	2	SE	376.38	2	NL	366.95
3	NO	339.82	3	NL	328.11	3	BE	356.97
4	NL	328.16	4	NO	299.60	4	NO	321.95
5	FI	279.75	5	FI	288.93	5	SE	320.30
6	BE	277.85	6	BE	287.70	6	FI	294.55
7	IE	258.54	7	AT	271.02	7	IE	282.15
8	DE	251.51	8	IE	263.60	8	DE	261.68
9	AT	238.42	9	DE	257.87	9	AT	255.17
10	FR	211.05	10	FR	224.11	10	FR	245.77
11	IT	196.44	11	ES	217.92	11	ES	191.22
12	ES	178.27	12	IT	200.32	12	IT	189.47
13	PT	162.83	13	UK	149.38	13	UK	140.02
14	UK	159.48	14	PT	142.30	14	PL	134.12
15	PL	113.49	15	PL	114.90	15	PT	127.32
16	SI	104.08	16	SI	92.77	16	HU	74.60
17	SK	75.92	17	SK	72.80	17	SI	63.38
18	BG	72.52	18	BG	68.39	18	SK	62.99
19	HU	62.98	19	HU	59.89	19	LT	61.84
20	CZ	50.31	20	LT	54.06	20	CZ	58.87
21	RO	42.89	21	CZ	53.66	21	BG	58.14
22	LT	41.08	22	LV	48.84	22	LV	39.22
23	LV	38.66	23	RO	45.51	23	RO	35.28
24	EE	37.88	24	EE	31.58	24	EE	29.28

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A 13. táblázat a társadalombiztonsági rendszer összesített értékelése alapján állítja fel a pontszámokat, illetve rangsorolja az országokat. Magyarország a 14, a 19., végül a 21. helyet foglalta el a megjelölt esztendőkből.

Table 13 – 2005-2007 Modern Social Security Systems composite indicators

Rank	Country	Score 2005	Rank	Country	Score 2006	Rank	Country	Score 2007
1	DK	530.37	2	DK	540.41	1	BE	553.95
2	PT	499.01	2	PT	507.25	2	ES	532.86
3	BE	485.91	3	BE	490.49	3	PT	523.52
4	FR	478.52	4	ES	476.25	4	FR	512.65
5	ES	470.63	5	FR	469.50	5	DE	507.05
6	DE	459.63	6	DE	456.01	6	NL	492.22
7	IT	459.50	7	IT	446.39	7	IT	463.12
8	CY	450.66	8	GR	438.46	8	IE	453.51
9	GR	447.30	9	SE	426.56	9	GR	451.25
10	SE	438.88	10	CY	423.58	10	DK	450.40
11	NL	422.99	11	FI	407.49	11	LU	449.05
12	FI	409.77	12	NL	401.18	12	SE	445.41
13	IE	404.60	13	IE	397.07	13	CY	433.59
14	HU	403.90	14	MT	384.25	14	FI	429.83
15	MT	387.79	15	EE	381.34	15	AT	409.27
16	EE	373.64	16	AT	368.39	16	MT	389.31
17	UK	371.87	17	SK	367.63	17	EE	385.24
18	AT	370.93	18	LU	361.37	18	SK	363.35
19	LU	366.84	19	HU	357.46	19	SI	355.01
20	SK	344.76	20	UK	351.73	20	UK	351.45
21	LV	335.87	21	SI	343.40	21	HU	348.95
22	CZ	328.85	22	CZ	335.37	22	LV	330.98
23	SI	328.91	23	LV	325.37	23	CZ	325.36
24	LT	295.40	24	LT	300.02	24	LT	301.11
25	PL	290.26	25	PL	287.39	25	PL	300.02

A 17. tábla a flexibilis szerződéses viszonyok összetett értékelését fejezi ki. A flexibilis szerződéses viszonyok terén összesített sorrendben Magyarország a 22. helyet foglalja el. A belső rugalmasság terén 10., a külső rugalmasság terén 8., a munkakörülmények rugalmassága terén a 21. helyen található.

Table 17 – 2005 Flexible Contractual Arrangement and its sub dimensions composite indicator

Flexible Contractual Arrangement			External flexibility			Internal flexibility			Working condition flexibility		
Rank	Country	CI 2005	Rank	Country	CI 2005	Rank	Country	CI 2005	Rank	Country	CI 2005
1	PT	622.33	1	EL	223.62	1	SI	153.54	1	PT	311.33
2	EL	622.55	2	FR	204.31	2	PT	153.47	2	FR	292.65
3	PL	617.11	3	ES	194.00	3	PL	144.12	3	EL	274.16
4	FR	597.19	4	PL	186.26	4	CZ	140.74	4	BE	271.12
5	FI	594.78	5	BE	184.92	5	BG	139.22	5	PL	262.55
6	NL	562.08	6	IT	183.90	6	SK	138.29	6	IT	259.91
7	SI	544.55	7	IE	180.96	7	NL	132.93	7	NL	252.10
8	ES	533.50	8	FI	179.68	8	HU	123.24	8	BG	244.46
9	BE	532.39	9	UK	171.95	9	EL	117.02	9	FI	244.36
10	BG	529.67	10	HU	169.32	10	IE	116.91	10	ES	236.13
11	IT	520.98	11	EE	168.15	11	EE	116.26	11	LT	226.78
12	UK	516.45	12	AT	162.58	12	LT	115.62	12	SK	223.31
13	LT	499.73	13	DK	156.15	13	UK	114.14	13	SI	221.42
14	DK	495.69	14	PT	153.73	14	FI	108.24	14	DE	205.50
15	SK	495.27	15	LU	152.90	15	LU	101.19	15	LU	202.59
16	AT	492.49	16	CZ	149.53	16	DE	98.66	16	AT	202.31
17	DE	486.45	17	SI	147.87	17	AT	96.84	17	DK	197.86
18	LU	461.20	18	LT	146.74	18	DK	96.65	18	SE	185.27
19	EE	460.26	19	NL	137.88	19	SE	95.12	19	UK	174.45
20	SE	455.79	20	DE	135.15	20	ES	88.80	20	EE	151.18
21	CZ	444.60	21	BG	134.16	21	IT	88.59	21	HU	144.48
22	HU	441.66	22	SE	129.73	22	SE	88.57	22	CZ	135.47
23	IE	387.04	23	SK	124.96	23	FR	84.54	23	IE	59.48

A program az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

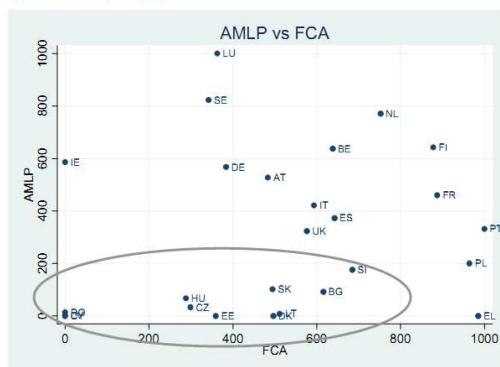

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A fenti táblázatok már némi segítséget nyújthattak ahhoz, hogy fogalmat alkossunk Magyarország flexicurity-teljesítményéről. Jóval szemléletesebb képet kaphatunk akkor, ha egynél több flexicurity-összetevőt vetünk össze. A 16. ábra az aktív munkaerőpiaci politika (AMLP) és a flexibilis munkaszerződések állapota alapján helyezi el az országokat. Mint látható, Magyarországot az aktív munkaerőpiaci politika igen alacsony színvonala, és a rugalmas szerződések ugyancsak mérsékelt színvonala jellemezte. E két tényezőt kiragadva az összképből, okunk van feltételezni, hogy Magyarországnak még van mit tennie saját flexicurity-politikájának jobbítása terén

Figure 16 - Scatter plot between ALMP and FCA

A flexicurity modelljei Európában

A flexicurity definiálása, tartalmi elemeinek azonosítása, majd pedig mérése után van módunk feltenni a kérdést, hogy vannak-e jól körülírható típusai Európában a flexicurity-nak. Nem mindegy persze, hogy az egyes országok szakpolitikáját kívánjuk tipizálni (milyen szakpolitikai célokat fogalmaznak meg a flexicurity-val kapcsolatban), vagy pedig munkaerőpiacuk és szociális védelmi rendszerük állapotát (milyen tények jellemzik ezek felépítését és működését).

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Ugyan a munkajog állapota, a munkaerőpiaci politika jellege, a jóléti ellátások jellemzői erősen függenek a kormányzat politikájától, azt azonban nincs okunk feltételezni, hogy az adott országban létezik olyan tudatos és koherens politika, mely a flexicurity megvalósítását célozza. Az EurópaiUnió országainak a flexicurity különböző modelljei szerint történő csoportosítása tehát nem feltétlenül a flexicurity-politikák típusait, hanem a flexicurity (a rugalmasság és biztonság) állapotát mutatja be.

Philips és társai a kutatásuk alapján a flexicurity hat európai modelljét azonosították (Philips, Eamets. 2007.),

☐ Kontinentális modell: Az első országcsoportban az EU olyan régi tagjai szerepelnek, mint Ausztria, Belgium, Franciaország, Németország és Luxemburg, melyek a szociális és gazdasági aktivitás kontinentális típusát reprezentálják. Ezekben az országokban a szociális védelem magas szintű, viszont a munkakerőpiac rugalmatlan, melyet az alacsony szintű mobilitás jellemez.

☐ A második országcsoportot Hollandia és az Egyesült Királyság képviseli a kifejezetten liberális és rugalmas munkaerőpiacjal. Magas a részmunkaidőben dolgozók aránya, alacsony szintű a munkanélküliség, és magas szintű a munkaerőpiaci mobilitás.

☐ Az északi országok: Dánia, Finnország és Svédország képviselik azt a csoportot, melyet gyakran mintaként jelölnék meg a flexicurity terén .

☐ A balti államok és két másik ország: a negyedik csoportban Észtország, Lettország, Litvánia, Írország, valamint Ciprus tartoznak. Ezekben az országokban viszonylag magas értéket mutat a munkaerőpiaci mobilitás, ezzel szemben alacsony szintű a szociális védelem, valamint a jövedelemtranszferek színvonala is.

☐ A mediterrán országok: Görögország, Málta, Portugália és Spanyolország alkotja az ötödik csoportot. Jellemzője az alacsony színvonalú munkaerőpiaci alkalmazkodás és az alacsony szintű jövedelempótlás. A szakképzés és az oktatás meglepően alacsony szintű. A munkanélküliség viszonylag magas, a foglalkoztatás szintje pedig viszonylag alacsony.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

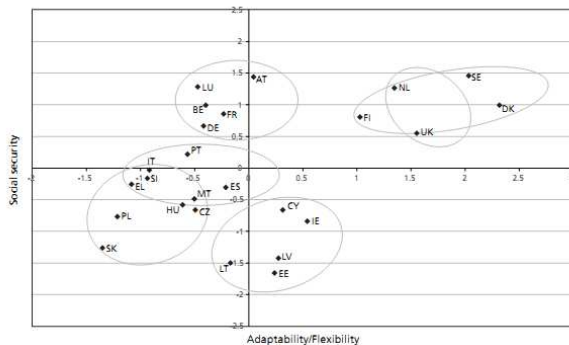
SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

☐ A közép-európai új tagállamok: A hatodik csoportba sorolták a Cseh Köztársaságot, Magyarországot, Lengyelországot, Szlovákiát és Szlovéniát. Ezeken az országokban a munkaerőpiaci mobilitás viszonylag alacsony szintű, a határozatlan idejű alkalmazás aránya magas.

A modellek azonosítását segíti az országok elhelyezkedésének ábrázolása a szociális biztonság, illetve a flexibilitás teljesítményei alapján.

Figure 10 Adaptability/flexibility versus social security in EU Member States

Az eredmények azt látszanak igazolni, hogy a flexicurity szempontjainak teljesítése komoly kihívást jelent az egyes országok számára. Mind a munkaerőpiac, mind a szociális biztonság alakítása útfüggő (path-dependent), azaz a lehetséges megoldásokat nagy mértékben befolyásolják az adott ország munkaerőpiaci, illetve szociális biztonsággal kapcsolatos hagyományai.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A flexicurity-politikák alapvető dilemmái

A flexicurity európai szintű politikai törekvésként való megfogalmazása alkufolyamatok, kompromisszumok révén formálódott. Ezt a kompromisszumot ki-ki vérmérséklete szerint tekintheti a legjobb megoldásnak, vagy pedig az érdekérvényesítő küzdelmek pillanatnyi állásának. Kétségtelenül jelenleg az Európai Unió hivatalos álláspontja az, hogy ez a kompromisszum jó, és teljesíthető. Nem érdektelen azonban betekinteni azokba az érvelésekbe, melyek kritikailag értékelik a flexicurity-politikát.

A szerzők egy része arra mutat rá, hogy a flexicurity nem csupán több szakpolitika metszéspontjában helyezkedik el, hanem ezek a törekvések ütköznek is egymással.

Mark Freedland az uniós szakpolitikában három, egymással a dominanciáért vetélkedő koncepciót különböztet meg:

- a) a szociális párbeszédre és a szociális partnerek kiemelt szerepén alapuló szociálpolitikai irányt,
- b) a versenyképességet erősítő, a foglalkoztatási szint növelését célzó foglalkoztatáspolitikát, illetve
- c) az emberi és különösen az egyenlőségi jogok koncepcióját, amely ellensúlyt képezhet a gazdasági szempontokat preferáló foglalkoztatáspolitikával szemben. (Gyulavári 2009.)

Tangian ugyancsak az egymással vetélkedő, egymással nehezen összeegyeztethető szakpolitikák létrejöttére mutat rá (Tangian, 2007):

- Jóléti politika, mely azt sugallja, hogy bizonyos életszínvonal a foglalkoztatástól függetlenül biztosítandó. Ez stabil munkaerőpiaci viszonyokat és erős társadalombiztosítási rendszert feltételez.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

- A foglalkoztatási viszonyok flexibilizációja, mely a foglalkoztatást védő szabályozás enyhítésével jár. Ez viszont ellentmond a jóléti állam alapjaként feltételezett foglalkoztatás biztonságának.
- Innovációs politika mely hosszú munkatapasztalattal rendelkező, magasan képzett munkaerőt igényel, szemben a flexibilizációra jellemző rövid tartamú megbízásokkal.
- 'Make work pay' politika, melynek célja a munkanélküliek ösztönzése az aktív munkaerőpiaci részvételre. A „make work pay” ellentmond a flexicuritynek, mivel a jóléti juttatások mérséklését célozza, szemben a flexicurityvel, mely inkább erősítené azokat.
- Az élet- és munkakörülmények javítása – a rugalmasan foglalkoztatottak munkakörülményei és kkarrierkilátásai általában orszszabbak, mint a normál foglalkoztatottaké.
- Családpolitika – nehezen egyeztethető össze a rugalmas foglalkoztatással, a magas szintű munkahelyek közötti mobilitással.

Más megközelítést képvisel az European Social Platform, mely a flexicurity törekvéseit alapvetően elfogadja, viszont megfogalmazza azokat az elveket, melyeket nélkülözhetetlennek tart a flexicurity-politika sikeréhez. (European Social Platform, 2006.

A flexicurity tíz elve:

- A flexicurity célja több és jobb állás, a szociális kohézió erősítése, a szegénység és kirekesztés elleni küzdelem.
- A flexicurity demokratikus árgyalások révén létrejövő rendszer
- A flexicurity rugalmasságot biztosít mind a munkáltató, mind a munkavállaló számára
- A flexicurity olyan integrált rendszer, mely biztos társadalmi infrastruktúrán alapul
- A flexicurity működéséhez egyenlő lehetőségeket és egyenlő helyzetet kell biztosítani nők és férfiak között

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

- A flexicurity igényli a meglévő munkajogi szabályozás tiszteletét és megerősítését
- A flexicuritynek teljes nyugdíjatz kell biztosítania a flexibilis karrierpályát befutók számára is
- A flexicurity támogató jellegű aktivációs politikán kell alapulnia
- A flexicuritynek megfelelő jövedelembiztonságot kell garantálnia
- A flexicurity befektetést jelent az oktatásba és az élethosszig tartó tanulásba

A flexicurity és a hátrányos helyzetű munkavállalói csoportok

Kérdés, hogy a flexicurity szakpolitikai céljai miként érintik azokat, akik a munkaerőpiac hátrányos helyzetű csoportjaihoz tartoznak. A válasz röviden az, hogy ahogyan a flexicurity-politikák nem egyformák, úgy a hatásaik is nagyon különbözőek lehetnek.

A válasz bővebb kifejtésének első szálaként azt érdemes figyelembe venni, hogy a flexicurity hollandiai, illetve európai uniós gyökerei kiemelt figyelmet fordítottak azokra a marginális helyzetű munkavállalókra, akiket nem védtek ugyanolyan erősségű szabályok, mint a standard munkaviszony keretében foglalkoztatottakat.

A munkaerőpiacon bent lévők (insiders) megillető biztonságot - vagy annak legalább egy részét - kívánták biztosítani azok részére akik ennél gyengébb pozíciót biztosító foglalkoztatási formákban dolgoztak (outsiders). Innen nézve a válasz egyértelmű: a flexicurity politikája a rugalmasság növelésével gyengíti a standard munkaszerződéssel dolgozók védelmét, amit különböző eszközökkel kompenzál (jelesül az aktív munkaerőpiaci politika, a képzés, illetve a jövedelem pótlás útján). Másrészt viszont az atipikus foglalkoztatásban dolgozók, illetve a munkanélküliek számára a korábbinál több munkajogi védelmet, illetve szociális biztonságot ígér, csökkentve a munkaerőpiac szegmentáltságát.

A flexicurity politikája – természetesen – társadalmi alkukon múlik. Kérdés, hogy konkrét politikák formálásakor valóban az lesz-e a fő kérdés, hogy miként hozzák közelebb a „bentlévők” és a „kintlévők” helyzetét.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A munkáltatók, a munkavállalók és a kormányzat közötti alkufolyamatban sokkal inkább a standard munkaviszonyt övező védelmek megőrzése vagy gyengítése számít a küzdelem tárgyának, semmit az, hogy a standard munka védelmének gyengítése fejében mit kapjanak az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozók. Az érintettek közötti alkunak sokkal természetesebb tárgya az, hogy a standard munkaszerződéssel dolgozók milyen kompenzációt kapjanak cserébe a munkaviszonyt védő szabályok gyengüléséért. Mindezzel azt kívánom jelezni, hogy erős európai hatás, explicit kormányzati akarat, vagy más hasonló tényező szükséges ahhoz, hogy konkrét ország konkrét szakpolitikája a marginális helyzetű munkavállalók helyzetének javítására irányuljon.

A „kintlévők” tehát azok, akik nem részesülnek a standard munkaszerződéssel dolgozóknak kijáró védelemben. Ezek csoportja azonban távolról sem egységes. Általában véve elmondható, hogy a jobb helyzetű társadalmi csoportok tagjai jobb eséllyel bírnak az erősebb pozíciót jelentő formában való foglalkoztatásra, míg a hátrányos helyzetű csoportok tagjai inkább olyan foglalkoztatásra számíthatnak, melyek kevesebb munkajogi, illetve szociális védelmet biztosítanak számukra. Az atipikus foglalkoztatás különböző típusait nem feltétlenül részesíti egyenlő védelemben a kormányzat. Ennek példája ismerhető meg van Oorscht leírásából, mely szerint Hollandiában a részmunkaidőben foglalkoztatottak helyzete a flexicurity politikája eredményeképp jelentősen javult, a többi csoport helyzetében viszont nem következett be észlelhető javulás.

Végül pedig külön is említendő azoknak a helyzetére, akik a kormányzat által megfogalmazott aktivizációs politika eredményeképp kerülnek valamilyen típusú foglalkoztatási formába. Nem elegendő azt megfogalmazni, hogy egy program növelni kívánja – például egy csoport tagjai tekintetében – a foglalkoztatottság szintjét. A célok és eszközök meghatározása során fel kell tenni olyan kérdéseket, mint például:

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A hátrányos csoportokra irányuló foglalkoztatási programok milyen típusú munka biztosítását tekintik célnak; ezeket a munkákat mennyiben jellemzi a rugalmasság, mennyiben jellemzi a biztonság? Egyáltalán, a munkavállaló aktivizálásának célja mellett van-e helye bármiféle biztonsági szempontnak – akár a munkára, akár a szociális védelemre vonatkozóan? Vagy pedig olyan trade-offról van szó, melyben az aktivizálandó személy (valamiféle) munkához jut, cserébe viszont elveszti a (munka- illetve jóléti) biztonságra vonatkozó jogait? Esetleg létrejön egy olyan kettős rendszer, melyben a „szabadon” munkát vállalók számára valamivel nagyobb biztonság jár (olyan, amilyent az adott körülmények között meg tudnak védeni), míg az aktivizációs programok keretében munkát vállalóknak kisebb biztonság jár (olyan, amilyent a helyzetre vonatkozó érdekek és értékek alapján a kormányzat által megfogalmazott szabályok biztosítanak részükre)?

Irodalomjegyzék:

- Eamets, R.; Paas, T. (2007). Flexicurity: combining labour market flexibility and security in the Baltic States. Henning Jørgensen , Per Kongshøj Madsen (Toim.). Flexicurity and Beyond. Finding a new agenda for the European Social Model (391 - 418). Copenhagen: DJØF Publishing
- European Expert Group on Flexicurity: Flexicurity pathways. Turning hurdles into stepping stones. June 2007. Report by the European Expert Group on Flexicurity. (ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=1519&langId=en)
- Gyulavári Tamás: Munkaviszony, önfoglalkoztatás, és a közöttük lévő szürke zóna. Európai vita a munkajog identitás-válságáról és a gazdaságilag függő munka szabályozásáról. Esély, 2009. 6. szám
- Madsen, Per Kongshøj: Denmark. Contribution to the EEO Autumn Review 2006 'Flexicurity'. European Employment Observatory, November 2006.
- Manca, Anna Rita; Matteo Governatori; Massimiliano Mascherini: Towards a set of Composite Indicators on Flexicurity: a Comprehensive Approach. European Commission Joint Research Centre Institute for the Protection and Security of the Citizen, European Union, Luxembourg, 2010.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

- Oorschot, Wim van: Work, welfare and citizenship. Activation and Flexicurity Policies in the Netherlands. Paper presented at COST Action 13 meeting, Aalborg University, Denmark, 2- 4 November, 2001.
- Philips, Kaia; Raul Eamets: Approaches to flexicurity: EU models. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2007.
- European Social Platform: Using flexicurity as a chance to create trust in change by investing in social protection infrastructures and using participatory forms of democracy. Ten principles of Social NGOs for the Heads of State and Government. Lahti European Summit – 20 October 2006.
- Rosati, Sofia Demetrula: Flexicurity policies in economic crisis. ISFOL - Area Analisi e valutazione ISFOL - Area Analisi e valutazione delle politiche per l'occupazione delle politiche per l'occupazione. Rome, July 8th, 2010.
- Tangian, Andranik: Flexibility–Flexicurity–Flexinsurance: Response to the European Commission's Green Paper "Modernising Labour Law to Meet the Challenges of the 21st Century". WSI-Diskussionspapier Nr. 149. 2007.
- Viebrock, Elke; Jochen Clasen: Flexicurity – a state-of-the art review. REC-WP 01/2009. Working Papers on the Reconciliation of Work and Welfare in Europe. RECOWE Publication, Dissemination and Dialogue Centre, Edinburgh, 2009.
- Vukovich Gabriella: Flexicurity: rugalmasság és biztonság a munkaerőpiacon. Nonprofit Monitor (2009) 2. szám, 18-37. o.
- Wilthagen, T. ; F. Tros (2004) "The Concept of 'Flexicurity': a new approach to regulating employment and labour markets" in 'Flexicurity: Conceptual Issues and Political Implementation in Europe' Tanfer, European Review of labour and research, vol. 10, No.2.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

